

Gürgen Ağaçları

Gürgenler Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika kıtalarının bilindik ağaçlarından. Dünyada kırktan fazla gürgen türü bulunuyor. Gürgenleri ormanların dışında dere kenarlarında, park ve bahçelerde ve hatta çayırlarda görebilirsiniz. Ülkemizde doğal olarak yetişen iki gürgen türü bulunuyor. Bunlar adi gürgen ve doğu gürgeni.

Adi gürgen

Gürgenler genellikle nemli ortamları sever. Doğu gürgeni, adi gürgene kıyasla sıcağa dolayısıyla kuraklığa daha dayanıklıdır. Doğu gürgeni Türkiye'nin birçok bölgesinde bulunur; adi gürgenden farklı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu gibi kurak bölgelerde de yayılış gösterebilir. Adi gürgense genellikle Ege, Marmara ve Karadeniz bölgelerinde yaşar.

Adi gürgen 20-25 metreye kadar uzayabilir. Gövdesi genellikle yukarıdan aşağıya doğru damarlar şeklinde olukludur. Yapraklarının kenarları tırtıklıdır. Yaprakları 7-14 cm uzunluğa sahiptir. Yaprığın damarları belirgindir ve elle dokunulduğunda hissedilir.

Adi gürgenlerin yapraklarının kenarları tırtıklıdır.

Yurdumuzda yetişen iki gürgen türünü ayırt etmenin en kolay yollarından biri fındığa benzeyen meyvelerinin etrafını saran meyve örtülerini incelemektir. Adi gürgenin meyve örtüsü üç bölümlüdür (bunların her birine lob denir); ortadaki lob iki yanındakilerden daha uzundur. Doğu gürgeninin meyve örtüsü bir yaprağa benzer ve lobları yoktur.

Adi gürgenin meyve örtüsüne yakından bakılırsa her bir örtünün üç ayrı lobdan oluştuğu görülebilir. Ortadaki lob diğerlerinden uzundur.

Gürgenlerin odunu serttir. Hatta bazı dillerde gürgene demir-odun adı verilir. Bu nedenle gürgen, ayakkabı kalıbı ve tencere sapı gibi çok sağlam olması gereken şeylerin yapımında kullanılır.

Bu bir adi gürgen ağacının gövdesi. Adi gürgenlerin gövdeleri damarlı yapıdadır.

Doğu gürgeni kısa boylu bir ağaçtır. Hatta çoğu zaman bir çalı formundadır. Yaprakları adi gürgeninkilerden daha küçüktür.

Gürgenler genellikle kayınlarla karıştırılır. Bu karışıklığın bir nedeni de Trabzon ve Rize bölgesinde yaşayan insanların kayına gürgen, gürgene de kayın demesidir. Gürgenlerin farklı bölgelerde başka yerel isimleri de vardır. Örneğin Artvin'in Arhavi ilçesinde gürgene istiriç denir.

Bahtiyar Kurt
Çizim: Pınar Büyükgöral
Fotoğraflar: Dijitalimaj / Alamy